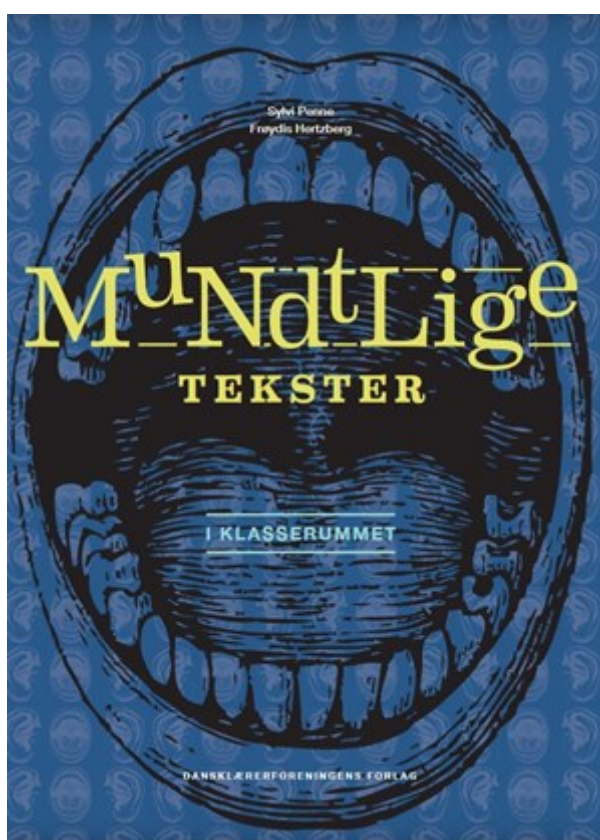

ANMELDELSE DANSK 16. aug. 2019 | kl. 07:13

Lad os tale om mundtlighed

Af: Alice Buchhave Nørlem

En norsk bog om mundtlige tekster i klasserummet er blevet oversat til dansk. Tak for det. Den får en fast plads på mit skrivebord.

Fakta

Titel

Mundtlige tekster

Forfatter

Sylvi Penne, Frøydis Hertzberg

Pris

250

Sider

152

Forlag

Dansk lærerforeningen

Jeg åbnede den med stor forventning - og min personlige optagethed af mundtlighed har præget min læsning af "Mundtlige tekster" i en sådan grad, at jeg tænker, at jeg hellere må tone rent flag: Denne anmeldelse tager udgangspunkt i min frustration over, hvor vanskeligt jeg synes, det er at støtte eleverne på en måde, der flytter dem fagligt, når det kommer til mundtlighed.

"Alice, hvorfor har jeg kun fået 4 - jeg siger da meget i dansktimerne?" spurgte en elev mig for ganske nylig. Det er bestemt ikke første gang, jeg har fået lignende spørgsmål. Men mit svar bar ikke præg af den store erfaring: "Øh, nu er det jo ikke kun, hvor meget man siger, der tæller ... bla, bla, bla ...". Jeg fortalte mine kompetente og engagerede kolleger om samtalen. De reagerede helt efter gældende regler og bakkede mig op. Det var dejligt at blive støttet af gode kolleger, men de fjernede ikke den lille nagen inde i mig, der irriterende og vedholdende minder mig om, at hvis eleverne ikke udvikler sig tilstrækkeligt, så er det, fordi jeg ikke formulerer krav og forventninger tydeligt nok. Særligt når det gælder mundtlighed, ligner de krav, jeg formulerer til mine elever, grangiveligt elastisk i metermål.

En anden elev sagde, også for ganske nylig, venligt til mig: "Du kan jo bare så godt lide, når vi tager samtalen nye steder hen, når vi styrer analyserne med alle vores vilde ideer. Og det er jo sødt nok. Men måske ville vi blive bedre, hvis du styrede lidt mere - og gav os noget mere struktur - ligesom du gør med det skriftlige arbejde".

Jeg har undervist både i indskoling, på mellemtrinnet og i udskoling, og udfordringen med kvalitet i mundtligheden stiger i takt med elevernes alder. En del elever knækker koden - samler viden om kravene op i deres omgivelser - mens andre står famlende tilbage.

Lad os begynde med det sidste, for "Mundtlige tekster" afdækker den problematik. Bogen søger årsagerne til forskellen i elevernes evne til at dygtiggøre sig i de mundtlige discipliner. Bogen citerer Jerome Bruner: "De egentlige ofre for sprogets grænser er de elever, som er mindst opmærksomme på det sprog, de taler". For det handler om sprog og diskurser og opmærksomhed og om sociokulturelle forskelle. Det handler om elevernes meget forskellige muligheder for at navigere i forskellige diskurser. Middelklassens børn møder flere diskurser, som anvendes uden for familien og til andre formål end kommunikation om det intime private liv. Derfor har de lettere ved at afkode den diskurs, der er vigtig for at præstere godt og lære meget i mundtlige discipliner, og ved at anvende forskellige passende diskurser i forskellige sammenhænge.

De elever, som ikke kan det, har det svært, for i skolen har vi dyrket mangfoldigheden uden at afsløre logens (skolens) hemmeligheder om de forskellige diskurser i en velment og velkommen respekt for mangfoldighed og en vis foragt eller træthedsfornemmelse over for autoriteter og normer. Godt og nyttigt, men vi har ladet nogle i stikken i det nødvendige opgør med ensrettetheden og autoriteten. Eleverne skal lære diskurserne og kende kravene, så de kan vokse og lære.

Vi skal vise, hvordan man gør. Fortælle, hvad der skal til. "Mundtlige tekster" pointerer blidt, at lærere i dag er gode til at støtte og bakke op om de mundtlige fremlæggelser, for det er dem, som er omdrejningspunktet i bogen, og altså ikke den samtale, som finder sted i klasserummet. Det er ikke en mangel ved bogen, dens fokus på den forberedte mundtlige produktion og fremstilling vil efter min bedste overbevisning lede til en højnelse af kvaliteten også i den mere fri dialog i klasserummet. Så bogens fokus er velvalgt og klogt.

Det, som lærerne ifølge "Mundtlige tekster" forsømmer, er vurderingen af kvaliteten af fremlæggelserne. "Tak" og "godt gået" er fint, men hvordan skal eleven udvikle sig og lære diskurser og krav at kende, hvis læreren ikke skiller skæg fra snot?

"Mundtlige tekster" leverer en grundig analyse af udfordringerne ved den mundtlige fremstilling og alle dens facetter, for eksempel multimodale fremstillinger, de andre elevers adfærd, sårbarheden i situationen. Og den tilbyder metoder, som kan møde udfordringerne. Metoderne er dels overordnede, overskueligt teoretiske tilgange til forståelsen af problematikken, dels helt konkrete tilgange og øvelser, som kan føre hen til en bedre kvalitet i den mundtlige fremstilling. Det handler ikke kun om form, men også om indhold. Den mundtlige fremstilling er ikke udelukkende en performance, men også et middel til læring. Derfor er det så vigtigt, at den får den opmærksomhed og støtte, den kræver, for at blive netop det.

"Mundtlige tekster" er bygget på solid forskning. Den formidler udfordringer på et kvalificeret grundlag og tør fremlægge baggrundene for de vanskeligheder, der er i forhold til den mundtlige fremstilling. Den henviser til observationer i norske skoler og til sociologiske teorier, som underbygger de konklusioner, der er blevet draget på baggrund af observationerne. Den er respektfuld i forhold til det arbejde, som foregår i skolen, og bliver aldrig en udstilling af den håbløst uvidende, udygtige lærers arbejde. Netop det teoretiske grundlag gør bogens konkrete forslag og anvisninger lettere at anvende, fordi man som læser grundigt og grundlæggende forstår hvorfor og ikke bare bliver inspireret af endnu en smart metode, som helt sikkert er virkningsfuld, men som også er glemt i morgendagens mange gøremål.

"Mundtlige tekster" leverer en forståelsesbaggrund for de helt konkrete tiltag. Her er både: "Her er problemet - her er årsagen - her er, hvad man kan gøre ved det". Og det er netop den treenighed, som gør bogen yderst anvendelig. Den skal i hvert fald have en central placering på mit skrivebord, så den kan minde mig om at tage strukturen og kravene ved hornene og levere en ordentlig, brugbar undervisning i mundtlighed efter sommerferien.

Kompagnistræde 34, 1208 Kbh K,
tlf 3369 6300, folkeskolen@folkeskolen.dk